

καὶ τὸν ἑαυτὸ της, γιὰτὶ σὲ καινούρια ἐθνικὴ καταστροφή εἰ δημοκράτοι θὰ φωνάξουνε στὸν ὄχλο, δειχοντάς του καὶ πάλι τὸ παλάτι.

«— Νά, ἐκεῖ μέσα εἶναι οἱ προδότες καὶ δοιοὶ σὲ καταστροφῆς! Κάψε τους!»

«Ἡ Βασιλεία μπορεῖ νὰ σωθεῖ καὶ τότες μὲ τοὺς ξένους στόλους, μὰ ἡ Ἑλλάδα θάχει σβήσει κι ὁ Βασιλεὺς της θάχει πιά Χεδίβης τῆς Αἴγυπτου».

Αὐτὴ ἀπάνου κάτου εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ ἄγριου, δυνατοῦ καὶ προφητικοῦ ἄρθρου τῆς τελευταίας «Μεταρρύθμισης». Οὔτε φιλοβασιλικό, οὔτε δημοκρατικὸ ἄρθρο. Μοναχὰ ἀληθινὸ καὶ πατριωτικὸ. Κι ὅμως ὁ Φραγκοῦδης βρίσκεται μῆνα τώρα σὲ φυλακὲς γιὰτὶ ἔβρισε τὴ Βασιλεία, ἐνῶ ἀπὸ τὸ πρῶτο φύλλο τῆς «Μεταρρύθμισης» ἴσαμε τὸ τελευταῖο τίποτ' ἄλλο δὲν ἔκανε παρὰ νὰ σηκώνει σὴ συνείδηση τοῦ κόσμου τῆ Βασιλεία πὺν τὰ κόμματα ζητᾶνε νὰν τὴν κυλίσουνε στὸ βούρκο τους.

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Φίλιππε «Νουμά»,

Στὸ φύλλο 147^η δημοσίευσες ἕνα ἀπὸ τὰ Κορφατικά δημοτικὰ τραγούδια τῆς συλλογῆς μου καὶ στὸ φύλλο 153 ἕνας ἐπικριτὴς ἢ κριτικός, ὅπως θέλετε, ὁ κ. Λαζαρος Βελέλης ἀπὸ τὴ Λόντρα τὸ ἐπικρίνει, μὰς ἔδωκε μάλιστα καὶ κάμπουσες συμβουλές.

Τὸ τραγούδι τὸ δικό μου εἶναι

«Ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά, κλημὰ 'ναι φουτεμένο (α)
Κάνει σταφύλι κόκκινο, κάνει κρασί μουσκάτο,
"Ὅσες μανάδες κι' ἂν τὸ πιούν, καμιά παιδί δὲν κάνει
Νάχε τὸ πιῇ κι' ἡ μάνα μου νὰ μὴν εἶχε μὲ κάμη»
Ἀφόντις ἐγεννήθηκα ποτὲ καλὸ δὲν εἶδα
"Ὅλο στὰ ξένα προβατῶ, στὰ ξένα παραδέρνω
Κ' ἐκεῖ στὰ ξένα πούμουνά μεγάλο θάμα ὅπου εἶδα
Νὰ πάρῃ ὁ λύκος τὸ παιδί... κλπ...»

Ὁ κ. Ἐπικριτὴς γνωρίζει ἐν ἄλλο κείμενο:

«Ἀπάνου στ' ἀηδονόπουλο κλημὰ 'ναι φουτεμένο
Κάνει σταφύλι κόκκινο, κρασάκι αἱματωμένο
"Ὅσες μανάδες κι' ἂν τὸ πιούν ποτὲ παιδί δὲν κάνουν

(α) Τὸν πρῶτο στίχο τὸν λέγουν καὶ ἄλλοιως:
Κάτου στὸν ἄη-Γιαννόπουλο κλημὰ 'ναι φουτεμένο.

καὶ θὰ κάνανε ὅ,τι κάνανε καὶ τὴν Κυριακὴ συνάναγα θὰ φεύγανε κι ὁ Ἀλέξης κι ὁ ἀνωματάρχης γιὰ τὸ χωριὸ τ' ἀνωματάρχου πὺν θὰ πάγαυε νὰ δουλέψῃ ὁ Ἀλέξης δυὸ τρεῖς μῆνες σὲ δουλειὰ τοῦ πατέρα τοῦ φίλου του.

Ἐφτάσε τὸ Σαββατόβραδο· ἄρνι ἔξ ἑφτὰ ὀκαδιῶν, τετράπαχο, πὺν τὰ νερά του εἶτανε σὰν τὸ σαποῦνι, στὴ σοῦβλα περασμένο σιγοψήνουνταν διπλά σὲ θράκα πὺν ἔβγαζε πύρα μονάχα χωρὶς νὰ λαμπαδιάζῃ καὶ παρακαί τὰ σπληνάντερα τυλιμμένα κορορέται καὶ ψημένα ροδοκόκκινα εἶταν ἀκουμπισμένα ἴσα ἴσα πὺν νὰ κρατιῶνται ζεστά, ὡς πὺν νάρετῃ ἡ ὥρα.

Ὁ ἀνωματάρχης, περνώντας σύθαμπα ἀπ' τοῦ Γλυφιά, τοῦ εἶπε, πῶς οἱ μικροκαφενέδες ἔπρεπε νὰ κλειοῦνε ἀπὸ νωρίς γιὰτὶ παραπονιέται ὁ κόσμος. Ὁ Γλυφιάς δὲν ἐμίλησε· ἤξερε πῶς αὐτὰ εἶτανε στάχτη στὰ μάτια τοῦ κόσμου διαταγὴς στὸ Ρωμῆικο νὰ μὴν παίζουε χαρτιά, νὰ κλειοῦνε νωρίς οἱ καφενέδες, νὰ μὴν ξεφαντώνουν μέσα στοὺς δρόμους τὴ νύχτα, νὰ μὴν πετοῦνε βρωμόνερα μέσα στοὺς δρόμους καὶ σκουπίδια, βαστούνε ὅσο καὶ τῆς Λαμπρῆς τὰ κόκκινα αὐγά, ἕνα δυὸ μέρες ἢ τὸ πολὺ πολὺ μὲ βδομάδα. Δυὸ ὥρες τῆς νύχτας ἐτοιμαστήκανε τὰ χρειαζόμενα. Ὁ Καχπεντουνιάς ἀπ' τὸ καμάρι τοῦ πὺν

Νὰν τῶχε πιεῖ κ' ἡ μάνα μου, νὰ μὴ μ' εἶχε γεννήσει.
Ἀφόντις ἐγεννήθηκα ποτὲ καλὸ δὲν εἶδα
"Ὅλο στὰ ξένα προβατῶ στὰ ξένα παραδέρνω».

Ἄς τὸ ἐξετάσουμε λίγο ἀπὸ τὴν ὄψη τοῦ τὴν ποιητικῆς· «ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά» δὲν εἶναι ποιητικώτερο «ἀπάνου στ' ἀηδονόπουλο» τοῦ κ. Βελέλη; — «κάνει σταφύλι κόκκινο, κάνει κρασί μουσκάτο». Δὲν εἶναι ὠραιότερο παρὰ «κάνει σταφύλι κόκκινο κρασάκι αἱματωμένο;» ἀπὸ τὸ κόκκινο σταφύλι πὺν ἄλλο μπορεῖ νὰ βγῇ παρὰ κρασί πὺν νάχε τὸ χρώμα τοῦ αἱμάτου; ἐνῶ τὸ μουσκάτο δείχνει τὴ διαφορὰ τοῦ μίανου κρασιῦ ἀπὸ τ' ἄλλο. — Συγκρίνετε τίς δυὸ φράσεις: «Ὅσες μανάδες κι' ἂν τὸ πιούν ποτὲ παιδί δὲν κάνουν»· βρίσκετε τὴν ἴδια δύναμη στὸ καμιά καὶ στὸ ποτὲ; Τὸ «ποτὲ» εἶναι πολὺ μαλακό, ἐνῶ τ' ἄλλο εἶναι δυνατώτατο. — «Νάχε τὸ πιῇ κ' ἡ μάνα μου νὰ μὴν εἶχε μὲ κάμη». «Νὰν τῶχε πιῇ κ' ἡ μάνα μου νὰ μὴ μ' εἶχε γεννήσει» ἢ διαφορὰ στὴν ἐκφράση, εἶναι σὰν τὴ διαφορὰ πὺν βλέπουμε σ' ἕναν παπὰ ὅταν διαβάζει τίς εὐχὲς καὶ σ' ἕναν ἱεροκῆρυκα πὺν κηρύττει ἀπὸ τὸν ἄμβωνα. Ἐως ἐδῶ τελειώνει ἡ ἀνασκευὴ ἀπὸ τὴν ὄψη τὴν ποιητικῆς.

Ὁ κ. Ἐπικριτὴς σ' ὅλο τὸ τραγούδι, βρίσκει δυὸ ξεχωριστὰ καὶ ξένα τὸ ἐν ἀπὸ τ' ἄλλο καὶ γιὰ τὸ ἕνα λέει ὅτι τελειώνει «στὰ ξένα παραδέρνω» καὶ γιὰ τ' ἄλλο ὅτι ἀρχίζει ἀπὸ «κ' ἐκεῖ στὰ ξένα πούμουνά...» καὶ προσθέτει «ὁ μόνος δεσμός πὺν τὰ βαστάει μαζί, εἶναι ἡ λέξη «στὰ ξένα», μὰ στὸ νόημα εἶναι τόσο μακριὰ ἀναμεταξύ τους, ὅσο ἡ Ἑλβετία ἀπὸ τὴν Κίνα». Καὶ σ' αὐτὸ δὲν πιστεύω νὰ ἔχη δίκιο· ἐμὲ μὲ φαίνεται πῶς ὅχι μόνον δὲν εἶναι μακριὰ τὸ ἐν ἀπὸ τ' ἄλλο, ὅσο ἡ Ἑλβετία ἀπὸ τὴν Κίνα, ἀλλὰ βρίσκω ὅτι ἔχουν τέτοια σύνδεση, πὺν μοναχὰ στὸ νύχι καὶ στὸ κρέας τῆ βρίσκουμε. Συμφωνοῦμε, πῶς στὴν ἀρχὴ εἶναι λίγο λυρικό, ἀλλὰ γιὰ μὰς, αὐτὸ εἶναι ὁ πρόλογος τοῦ ὅλου καὶ γι' αὐτὸ ὁ ποιητὴς ἐνόμισε ὅτι μπορεῖ ν' ἀνεβῇ ὀλίγο ψηλότερα, γιὰ νὰ κινήσῃ εὐτὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ἐνδιαφέρον, γιὰ νὰ μπῇ κατόπι στὸ θέμα τοῦ πὺν κατέχει σχεδὸν τὴ θέση μιανῆς πεζῆς ἱστορίας· γιὰτὶ «ἐπιθυμοῦσε νάχε τὸ πιῇ κ' ἡ μάνα του νὰ μὴν τὸν εἶχε κάμη, γιὰτὶ ἀφόντις ἐγεννήθηκα ποτὲ καλὸ δὲν εἶδα—καὶ ἀναφέρει ἐν' ἀπὸ τὰ κακά πὺν ἔπαθε—ὅλο στὰ ξένα προβατῶ, στὰ ξένα παραδέρνει. Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ δεύτερο κακό. Ἐκεῖ στὰ ξένα πὺν παραδέρνει, εἶδε μεγάλο θάμα, πὺν τοῦκαμε

ἐντύπωση, ὥστε θὰ προτιμοῦσε νάχε πιῇ κ' ἡ μάνα του ἀπὸ τὸ κρασί τοῦ κληματοῦ τοῦ φουτεμένου ἀνάμεσα στὰ δυὸ βουνά, γιὰ νὰ μὴ τὸν εἶχε κάμη» καὶ ἀμέσως ὕστερα δηγίεται τὸ μεγάλο θάμα πὺν εἶδε.

Καὶ πάρα κάτω γράφει ὁ Ἐπικριτὴς.

«Κάθε τραγούδι λοιπὸν τὴ στιγμὴ πὺν προβάλε στο φῶς εἶπουν μεγάλες ἢ μικρὲς καλλιτέχνημα τῆς ἐποχῆς τοῦ κ' εἶναι χρέος τοῦ κριτικοῦ ἀπὸ τὰ τσακίσματα ὅπου μὰς ἐμείναν ν' ἀνεβῇ στὰ δάκρυα πλάσματα καὶ νὰ τὰ ξαναστηλώσει, ὥπως πρωτοβγήκαν ἀπὸ τ' ἀργαστήρι τοῦ τεχνίτη».

Ἄς μὰς ἐπιτρέψῃ καὶ σ' αὐτὸ νὰ διαφωνήσουμε. Ἐμεῖς κάνουμε τὸ συλλογικὸν δημοτικὸν τραγούδι·ν· βρίσκω λοιπὸν πέντε δεκά γρηαῖς ἢ νηαῖς ἀδιαφοροῦ, ἀπὸ διάφορα χωριά καὶ μὲν ἔννε τὸ ἴδιον τραγούδι, ἀλλὰ δὲν παρατηρῶ καμιά διαφορὰ στὸ λεχτικό, μονάχα σὲ κάποια παρατηρῶ μερικὲς παραλλαγὰς καὶ κοιτάζω νὰ βῶναι τίς πλεῖο ταίριαστές. Ἐδῶ ἄς σημειώσω, ὅτι στὰ χωριά τῆς Κέρκυρας ἐμιλήθηκα πάντα καὶ μιλιέται ἡ ἑρηνὴ καὶ καθαρή δημοτικὴ γλῶσσα. Εἴπαμε, πῶς δὲν συμφωνοῦμε ὅτι «πρέπει τὰ δημοτικὰ τραγούδια νὰ τὰ ξαναστηλώσουμε, ὅπως πρωτοβγήκαν ἀπὸ τ' ἀργαστήρι τοῦ τεχνίτη» γιὰτὶ τὸ τραγούδι μὲ τὸν καιρὸ ἔχει λογαριαστῇ μοναχὸ τοῦ καὶ ἂν ἦτανε δυνατό νὰ τῶχουμε ὅπως τὸ εἶπε τὴν πρώτη φορὰ ὁ ποιητὴς, ἴσως νὰ μὴν ἐβλέπαμε παρὰ λίγη ὁμοιότητα μὲ τὸ σημερινόν. «Τὰ δημοτικὰ τραγούδια, παραμύθια καὶ παροιμίαι, λέγει ὁ Πολυλάς στίς σκέψεις τοῦ γιὰ τὴ φιλολογικὴ μὰς γλῶσσα σελ. 78, καθὼς εἶναι οἱ καλλήτεροι τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος ἀγωγοὶ εἶναι καὶ τὰ καλλήτερα τῆς γλώσσας χωνευτήρια· μέσα σ' αὐτὰ, ὅπως ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μεταδιδόμενα κυκλοφοροῦν πανταχοῦ, αἱ ἰδιωματικαὶ διαφοραὶ καὶ αἱ τοπικαὶ ἰδιοτροπίαι ἢ συγχωνεύονται ἢ παντάπασιν ἐξαφανίζονται... κλπ.»

Καὶ ἔχι μοναχὰ σωστὸ δὲν εἶναι νὰ τὸ ξαναστηλώσουμε κλπ. ἀλλὰ καὶ ἀκατόρθωτο νὰ ξαναφέρῃ κανεὶς τὸ τραγούδι στὴν ἀρχαία μορφή του, γιὰτὶ πρέπει νάνα καὶ λίγο ποιητὴς, νάχε καὶ φαντασία καὶ «ἐξάρση» ποιητικῇ· μὰ τότε δὲ εἶναι καὶ ποιητὴς καὶ κοιτάζει τὰ δικά του ἔργα νὰ παραδώσῃ στὴν ἀθανασία.

Ὁ «κριτικὸς νοῦς» δὲν ἔχει ἐδῶ τὴ θέση τοῦ «γιὰ τὸ ξαναστηλωμα» γιὰτὶ καὶ διορθώνει ἕνα χειρόγραφο ἢ τὸ συμπληρώνει, ἀλλὰ γιὰ νὰ πτύχῃ ἡ διόρθωση εἶναι πάρα πολὺ δύσκολο καὶ

δια του...

— Χίλια κομμάτια νὰ μὲ κάμουνε...

Τὴν ὥρα κείνη μπράμ μὲ ἡ πόρτα ἀνοιξε μὲ θυμὸ καὶ πήδησε μέσα ὁ ἀνωματάρχης μὲ τὸ βουρδουλα στὸ χέρι...

— Αἱ ποῖος φωνάζει δῶ μέσα; λέει ἀγριεμένος κι αὐτός.

Ὁ Καχπεντουνιάς κάθισε ἥσυχα καὶ καλὰ τοῦ κόπηκε μονομιὰς ὁ θυμός· τὰ μουστάκια του κάμανε πῶς κρεμοῦσανε κατὰ κάτω, κι ὅποιος τὸν ἐβλεπε κείνη τὴν ὥρα θὰ τὸν ἔπαιρνε τὸ δίχως ἄλλο γιὰ κανέναν ξεπεσμένο πραγματευτὴ ἢ γιὰ κάποιον πὺν εἶτανε μελετημένος γιὰ παπάς.

— Δὲ σοῦ εἶπα, βρέ, ξαναλέει ὁ ἀνωματάρχης τοῦ καφετζῆ, πῶς ὁ νόμος δικτάζει οἱ καφενέδες νὰ μὴν εἶνε ἀνοιχτοὶ παράωρα; Δὲν ξέρεις πῶς ὅποιος δὲν ἀκούει τὸ νόμο παίρνει στὴν πλάτη τοῦ πρόστιμο βρῦ;.. Αἱ βρὲ δὲν τὸ ξέρεις;

— Ἐγώ, κύρ ἀξιωματικὲ, μαθὲς, λέει φοβισμένος ὁ Γλυφιάς, ἐγὼ μαθὲς δὲ φταίω· ἐγὼ τώρα κατὰ πῶς πρόσταξε ἡ ἀρεντιά σου θάχα κλεισμένο τὸν καφενέ. Μὰ ἀπὸ καὶ ὁ καπετὰν Γιώργης καὶ τὰ παιδιὰ ἀπὸ δῶ εἶχανε ἀπόψε ἐδῶ τραπέζι καὶ γιὰ τοῦτο...

— Ἐ καπετὰν Γιώργης! ποῖος εἶνε αὐτός ὁ καπετάνιος πὺν κοτάει νὰ πάη ἐνάντια στὸ νόμο; Ἄν-

γινόντανε γιὰ λόγου τοῦ ἕνα τέτοιο ζεῦκι εἶχε στριμμένο τὸ μουστάκι του διπλὰ καὶ τρίδιπλὰ, ἀνεφοργωμένος ἴσα μὲ τὸν ἀγκωνα ἔπαιζε στὰ χέρια τοῦ ἕνα γιγαταγάνι ἀστραφτερό πὺν ἤθελε νὰ κομματιάσῃ τὰ ψητὰ ἄμα τὰ φέρνανε στὸ τραπέζι. Ἄμα οἱ ψησταδὲς εἶπαν πῶς εἶτανε ἑτοιμα τὰ φαγιά καὶ θὰ τὰ φέρνανε, ὁ Καχπεντουνιάς εἶπε νὰ πιοῦνε ἀπὸ ἕνα ρακί γιὰ τὴν ὄρεξη. Ἐκεῖ ἀπάνω στὸ πιάμα τοῦ ρακιοῦ ὁ Γλυφιάς ἔτσι γιὰ χωρατὰ εἶπε πῶς ὁ ἀνωματάρχης, πὺν ἦρτε κείνες τὲς ἡμέρες στὸ χωριό, τοῦ θυμισε πῶς οἱ καφενέδες πρέπει νὰ κλειοῦνε μὲ τὴν ὥρα τους. Ποῖος εἶδε καὶ δὲν ἐφοβήθηκε; ποῖος ἄκουσε καὶ δὲν ἐτρόμαξε; Ἀγρίψε τὸ παλληκάρι τῆς φακῆς· φωτιὲς πετούσανε τὰ μάτια του καὶ σπίνες τὰ μάγουλά του· τὰ μαλλιά του σαλεύανε σὰν τίς βελόνες τὰχινου· χτυποῦσε τὸ γιγαταγάνι ἀπάνω στὸ τραπέζι.

— Ὅποιος κερατᾶς, ἄς ξεμυτίσῃ· ἂν δὲν τοῦ πιῶ τὸ αἷμά του νὰ μὴ μὲ λένε Καχπεντουνιά. Ἀκούς ἐκεῖ; ἤρνανε τὸ λουλοῦδι νὰ μωριστοῦνε...

Ἐφτάσανε καὶ τὰ ψητὰ· τὰ σηκώνανε μὲ μεγάλη εὐλάβεια καὶ κατάνυξη οἱ ὑποταχτικοὶ τοῦ Καπετὰν Γιώργη. Ἡ ροδοκόκκινη θωριά τους καὶ ἡ γλυκεῖά τους μυρωδιὰ πληθύνανε τὰ σάλια στὸ στόμα τοῦ παλληκαριοῦ τῆς φακῆς καὶ τὸ θυμὸ στὰ φυλλοκάρ-

χρειάζεται μεγάλο μυαλό· όσο για τη συμπλήρωση· έχεις μεγαλύτερη ευκολία· γιατί εμάς έχεις μπροστά σου τὰ χαράκια τῶν γραμμάτων, ποὺ λείπουνε, ἢ εἴμα ἀπὸ τὴν ἀδεια θέση ὑπολογίζεις τὰ γράμματα, εὐκολα βάζεις ἐκεῖνα ποὺ λείπουνε καὶ συμπληρώνεις τὰ χειρόγραφα· ἀλλὰ γιὰ τὰ δημοτικά τραγούδια, ποὺ φέρνουνται ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, μποροῦμε νὰ κάμουμε τὴν ἴδια δουλειά;

Ἄγιοι Δοῦλοι 8 τοῦ Ἀλωνέρη 1905

Μένω μὲ σέβας
ΔΗΜ. Θ. ΣΠΗΓΟΣ

ΧΑΡΑΒΓΕΣ

Γλυκεῖα χύνονταν γαλήνη στὰ καθάρια τὰ νερά
Κι ἀλαφρόπνοο ἐν' ἀγέρῃ πέταγε μὲ θρὸ στὰ φύλλα,
Ὁ ἀβγερινὸς στὰ ὕψη χρυσοφύγας λαμπερὰ
Κι ἀχοπέταγμα ὕμνου ἀγάπης σὲ στεργιὰ καὶ κύμα ἐκύλα.

Δροσοτάλαχτη ἡ ἀβγοῦλα ἔσβουε τ' ἄστρα στὴ σειρὰ
Καὶ γυροφῶν ἐξεδιαλυοῦσε γύρω καὶ βουνῶν μαβρίλα
Μὲς σ' ἀντιφεγγίδες χρωμάτων· κ' ἐχυνόταν μὲ χαρὰ
Στὸν ἀστραφτερό της δρόμο, τ' οὐρανοῦ ἡ χρυσὴ κεντήλα.

Ξάφνω μπρὸς μου ἄλλη χαράζει ροδοφώτιστη ἀβγή
Καὶ προβαίν' ἥλιος καινούργιος φωτεινὸς καὶ φλογεὸς
Ποῦ ἡ δλόκυρή του, καίει τὴν καρδιά μου, ἀναλαμπή·

Στρέφω πίσω: βλέπω τώρα σκεπασμένη καὶ θαμπή
— Συμπαθήστε μ' ἄγρια ψῶτα, τ' οὐρανοῦ ποῦ κλαίει ὁ θόλος —
Κεῖνη π' ἀνεχόρταστα εἶδα, τὴ χρυσώρια ἀνατολή.

[Κατὰ τὸν Annibal Caro]

ΝΑΣΙΠΠΟΣ

ΜΑΜΑ

Γιὰ τὴ γυναῖκα μου

Μαμά, εἶναι ἡ γλυκόλαλη καὶ θερμὴ λέξη, ποὺ
προφέρουν πρῶτα πρῶτα τὰ χεῖλάκια τοῦ μωροῦ
παιδιοῦ, σὰν ξανοίξη γιὰ πρώτη φορὰ τὸ φῶς τοῦ
κόσμου· μαμά εἶναι καὶ τὰ τελευταῖα λόγια ποὺ
προφέρουν τὰ σθυσμένα χεῖλια ὄντας στὸ ὑστερὸν πά-
λεμα τοῦ θανάτου ζητοῦνε βοήθεια. Πόση γλυκάδα,
πόση ἀγάπη, πόσα γέλια καὶ δάκρυα κρύβονται σ'
αὐτὴ τὴ λέξη, ἡ μάνα γνωρίζει.

Μαμά, ἡ θεῖα καλοσύνη τοῦ Θεοῦ, μαμά, τὸ
μεγαλεῖο τῆς παθιασμένης ζωῆς... Ἡ παρθένα εἶναι
ένα γλυκὸ ὄνειρο τῆς φθαρτῆς ζωῆς, εἶναι ένα ἄφτια-
στο πνέμα, ποὺ πρέπει νὰ βαδίσει σὲ θετικὸ σκοπὸ,

τίστασι κατὰ τῆς ἀρχῆς, δυὸ χρόνια καὶ πεντέμισι
μῆνες φυλακὴ... Αἱ ποῖδες εἰν' αὐτὸς; Καὶ χτύπησε
δυνατὰ τὸ βούρδουλα ἀπάνω στὸ τραπέζι.

Μὲ τὸ χτύπημα τοῦ βούρδουλα ἀνατινάχτηκε
ἀπάνω καὶ τὸ παλληκάρι τῆς Φακῆς...

— Κύριε σταθμάρχῃ, λέει, νὰ μᾶς συμπαθῆς
ὅπου... ξέρεις ἐμεῖς κακὸ σκοπὸ δὲν εἴχαμε· θὰ τρώ-
γαμε καὶ θὰ πηγαίναμε νὰ ἡσυχάσωμε... ἐμεῖς, νὰ
ἀρώτα νὰ ἰδῇς ποτέ μας... εἴμαστε ἡσυχὸι ἀνθρώποι...

— Ἄ, τοῦ λόγου σου λοιπὸν εἶσαι ποῦ λένε
πῶς δὲν ἀκοῦς μὴδ' ἀρχῆς μὴδὲ νόμους, ποῦ εἶσαι
ένας ἀνυπόταχτος, ένας αἰρετικὸς, ένας φευγόδικος...
Ἄ εἰσὶ εἶσαι!

— Ὅχι· νὰ μὰ τὸ σταυρό· καὶ σταυροκοπήθηκε
ὁ καπετάνιος τῆς Φακῆς· ἐγὼ, κύρ ἀξιωματικέ, νὰ
πῶς τὸ λένε, ποτέ μου μωροῦ παιδιοῦ δὲν ἔλυσα
μύτη. Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἀγάγια ἀγάγια τὸ βόλεψε
γιὰ τὴν πόρτα ποὺ εἴτανε ἀνοιχτὴ φαρδεῖα πλα-
τεῖα...

— Στάσου, λέει ὁ ἀνωματάρχης, νὰ σὲ ψάξω,
νὰ σοῦ κάμω κατοικονέρεβνα, νὰ μὴ φορῆς ἄρματα...

Τὴν ὥρα ποῦ ἔκαμε πῶς θὰ πάη κατὰ κείνον
ὁ ἀνωματάρχης, μ' ἓναν πῆδο ὁ Καχπεντουινὰς πε-
τάχτηκε ὅσω καὶ τοῦδωκε σὲ κάττι θεοσκότεινες στε-
νοῦρες φωνάζοντας...

εἶναι μιὰ καλλονή, ποὺ θέλει καὶ ζητάει ἀληθινὸ σε-
βασμό. Τὸ στεφάνι καὶ ἡ μητρότητα βάζει καὶ φέρ-
νει τὴ γυναῖκα, τὴν παρθένα, στὴν ὕψηλὴ βαθμίδα
τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς. Ἡ μάνα θὰ βάλῃ τὰ
ἀσάλευτα θέμελα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ γαλή-
νης. Κανένα πλᾶσμα, κανένα ζῶο δὲν εἴχισε, οὔτε
θὰ ζήσει ποῦ νὰ μὴ αἰσθάνεται ἀνάλογα μὲ τὴ φυ-
σικὴ του κατάστασι αὐτὴ τὴ γλυκεῖα καὶ περιπό-
θητὴ λέξη ποὺ κρᾶζεται μαμά, καὶ οὔτε κανένα
πνέμα καὶ καμμιὰ θέλησι ἐσκέφτηκε ποτέ νὰ στε-
ρήσῃ τὸν κόσμον τέτοιας θεϊκῆς καὶ χριστιανικῆς
ἀγάπης...

Εἶναι ἀνοιξη καὶ εὐρισκόμαστε στὴ νεότητι τοῦ χρό-
νου τριγυρισμένοι μ' ἄνθη καὶ εὐωδίες, μὲ λουλούδια
καὶ χρώματα, μὲ γέλια καὶ χαρές. Κι αὐτὴ ἡ πο-
λύπαθη καρδιά σ' ἄπειρα χαμόγελα τῆς ἀνθοστο-
λισμένης φύσης, ἀρχίζει νὰ εἰσπνέῃ ὁλόχαρες ματιές
καὶ μὲ κρυφὸ πόνον νὰ γλυκοσθάνεται πρὸς καιρὰ
γέλια καὶ χαρές. Ἡ γῆ εὐρωστὴ καὶ πλούσια σκορ-
πάζει περίσσια τίς εὐωδίες τῆς καὶ τὰ στολίδιά της,
ἐνῷ ὅλη ἡ φύσι παίζει καὶ διασκεδάζει σ' αὐτὴ
τὴν ἀτέλειωτη εὐτυχία.

Μία νὰ καθισμένη στὴ χλωρὴ τὴν πράσινη
χλόη χάνεται ἀνάμεσα σ' αὐτὸ τὸ τρελλὸ πανηγύρι.
Σὰ νυφούλα καὶ σὰ νεράιδα τοῦ βουνοῦ στέκεται
καὶ. Τάχα νᾶναι καὶ αὐτὴ παρθένα κόρη καὶ ἤλθε νὰ
παίξῃ μὲ τὴν ἀνοιξη τῆς ζωῆς, ποὺ κρᾶζεται νιότη,
μαζὶ μὲ τὴν παναιώνια ἀνοιξη τοῦ ἀγύριστου χρό-
νου καὶ νὰ πλέξῃ στέφανον χαρᾶς μὲ λουλούδια καὶ
κρίνους; Τὸ πρόσωπό της δὲν προδίδει τίποτε, μὰ ἡ
ματιὰ της λέει πολλά. Εἶναι μητέρα, εἶναι μητέρα
μὲ πάθος καὶ μὲ θέλησι, εἶναι μητέρα ποὺ μέσα σ'
ένα πλᾶσμα ἀγγελικὸ ἔχει κρυμμένα βᾶσανα, λύπες,
γέλια, χαρές... Ἐνα ἀγγελοῦδι, ἓνα μωρό, ὁ Ἀλέ-
ξαντρός της μισοκρυμμένος στὴν ἀνθοστολισμένη
χλόη ροδοκόκκινος καὶ χαρούμενος παίζει ἀδιάφορα
μὲ τὰ λουλούδια καὶ τίς χρωματιστὲς πεταλοῦδες
π' ἐλαφρὲς τριγυρίζουν τὰ μυρωδάτα ἄνθη. Ἄχ, τὸ
ἀγγελοῦδι τὸ ὑπέρλαμπρο, ποὺ φέρνει τὴν ἀρμονία
τοῦ θεοῦ κόσμου καὶ τῆς παθιασμένης ζωῆς, ποὺ
εἶναι ἡ ἀκατανίκητη δύναμις τῆς γυναικός. Κάθε
φωνή του, κάθε τρελλὸ χαμόγελό του, κάθε ἀπρό-
σεχτο βῆμα του, κάθε κουρασμένος ἀνασασμός του
ἀπὸ μακρυὰ, σὰ μαγνήτης καθρεφτίζεται σ' ἓναν
τρυφερό καὶ πονετικὸ καθρέφτη, ποὺ λέγεται καρ-
διά μάνας.

Χρυσὲ ἀγγελε! Σὲ τί μεσουράνια ἀνεβάζεις τὸ
πνέμα καὶ τὴν ψυχὴ τῆς μάνας, σὲ τί ἀόρατα σκα-

— Αἰντε, μωρὲ, καὶ νᾶχης χάρη ποῦ δὲν εἶμαι
πιομένος, ἀλλοιῶς... καὶ χάθηκε μέσα στὸ θεοσκό-
τειδο.

Μ' αὐτὸ τοῦ φάνηκε πῶς ἔσωσε τὴν τιμὴ τῆς
παλληκαρίας του. Ὁ ἀνωματάρχης ἓνα ἓνα ἐδίωξε
τὰ παιδαρέλια ποὺ τόσην ὥρα στεκόντανε ζαβλακω-
μένα καὶ θεωρούσαν τὸν ξεπεσμό τοῦ καπετάνιου
των. Ὁ καφενὲς ἔδειασε.

— Τίνος εἰν' αὐτὰ τὰ φαγοπότια; λέει τοῦ
Γλυφιᾶ.

— Νὰ μαθῆς τῶν παιδιῶν...

— Ἄ καλὰ αὐτὰ θὰ μαρτυρήσουν τὴν ἀντίστασι
κατὰ τῆς ἀρχῆς. Γλήγορα στὴ στρατῶνα νὰ τὰ
κουβαλήσῃς· κι ἀνεσήκωσε τὸ βούρδουλα. Τί νὰ κά-
μῃ ὁ φτωχὸς ὁ Γλυφιᾶς; Βασιλικὴ διαταγὴ καὶ
τὰ σκυλιὰ δεμένα. Τὰ μάζωξε ὅλα σὲ μιὰ κόφα καὶ
δρόμο κατὰ τὴ στρατῶνα βλαστημώντας μέσα του
καὶ τὸν ἀνωματάρχῃ καὶ τὸν Καχπεντουινὰ.

Τὴν ὥρα κείνη ξεκόλλησε ἀπὸ μέσα ἀπ' τὸ σκο-
τεῖδι ἓνας ἰσκιος καὶ ζύγωσε κατὰ τὸν καφενέ.

Ἦταν ὁ χωρατατζῆς ἀδερφός τοῦ Καχπεντου-
ινὰ ὁ Ἀλέξης ποῦ καὶ ἀντίκρυ τρυπώμενος ἐβλεπε
ὅλο τὸ πανηγύρι καὶ σπαρταροῦσε ἀπ' τὰ γέλια.
Ἄμα τὸν εἶδε ὁ ἀνωματάρχης ξέσπασε κι αὐτὸς στὸ
γέλιο.

λοπάτια στηρίζεις καὶ φέρνεις τὰ τρελλὰ ὄνειρά
της ὅταν στὰ μαλακὰ της στηθὴ σὲ σφίγγει μὲ πᾶ-
θος μάνας καὶ σὲ κρᾶζει παιδί της.

Τρελλὴ γυναῖκα, πνέμα ἄστατο, ποῦ στὰ λόγια,
στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ πάντα ἀδύνατη εἶσαι, θὰ
γενόσουν κατὰρα τῆς γῆς καὶ μέτος τοῦ κόσμου, ἂν
ἡ μεγάλη σοφία τοῦ Θεοῦ δὲ σούστελνε στὴν ἀγκα-
λιά ἓνα πλᾶσμα νὰ σὲ κρᾶζῃ μητέρα.

Ἀλωνέρη 18 1905

Κέρκυρα

ΠΑΙΔΕΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΑΙΩΝΩΝ ΒΑΘΙΑ

ΤΑ ΡΟΔΑ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

Μὲ καρδιοχτύπι ἡ Βήγαινα γυρνάει ξεμαλλιάρα
στὰ δάση μέσα γιὰ νὰ βρῇ τὸν ὁμορφὸ ἐραστὴ της.
θαρρεῖ πῶς τὴν ἀπάτησε μὲ κείνη τὴ ζουλιέρα
τὴν Περσεφόνη, κι ἄγρια ἐσπάζει ἡ ὀργή της.

Καὶ τρέχει, τρέχει ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲ ζούλια, μὲ λαχτάρα,
γυρεύοντας τὸν Ἀδωνι, — τὸ τρυφερό παιδί της —
ποῦ μέσ' τὰ ρόδα ἀνάμεσα ἐβρήκε μὲ τρομάρα,
ἀπάνω κάπρο θάνατο στὴ γῆ τὴν ἰδική της.

Τρελλὴ ἀπὸ τὴ λύπη της ἡ θεῖα Ἐρωμένη
στοὺς βάλτους, στὰ χαμόκλαδα δλημερὲς γυρνάει,
στ' ἀγκάθια ἀγκυλώνεται καὶ βγαίνει πληγωμένη.

Τὸ αἷμ' ἀπὸ τὸ σῶμα της, τ' ἀφρόπλαστο κυλᾷ
καὶ πέφτοντας στὰ κάτασπρὰ τὰ ρόδα ὡς τὴν ὥρα
ἐκείνη, τὰ κοκκίνησε μὲ τὸν ἀγνὸν ἰχθῶρα!

Λεμεσός

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

Ο ΣΥΜΜΑΧΟΣ

Καλέ μου σύντεκνε,

Μοῦ φαίνεται πῶς θὰ γύρισε πλεῖς πίσω. Στὸ
ταξεῖδι πῶς τὰ καλοπέρασες; Ποῦ γιόρταξες τὰ
Λαμπρόσκολα; Στὴν τουρκοσλαβωμένη, γιὰ στὴν
Προγονοσλαβωμένη Ἑλλάδα; Ἐγὼ ἐδῶ τὰ κουτσο-
πέρασα· ἄκουσα τὴ Λαμπρὴ, τὸ Βαγγέλιο στὸ κεί-
μενο, στὸ ἥρωικὸ ἐξάμετρο, καὶ στὸ Ἀττινικό· μο-
νάχα ρωμῆϊκα δὲν τᾶκουσα. Συλλογίσου κουταμάρες·
σ' ἓνα χωριουδάκι, σὰν αὐτὸ ποῦ βρίσκουμαι, νὰ
σοῦ διαβάζουν οἱ παπάδες τὸ Βαγγέλιο Ἀττινικά!
Τέτοια στενοκεφαλιά δὲν μπορεῖ νὰ τὴ χωρέσῃ τὸ
κεφάλι μου.

— Μωρὲ Ἀλέξη, λιγὰκι ἀκόμα δὲ θὰ μπο-
ροῦσα πλεῖς νὰ βασταχτῶ. Τέτοις χωρατῶ, τέτοις
πανηγύρε δὲ μοῦ ξανάλαχε. Καὶ τώρα θὰ χρυσόπε-
ράσωμε ἀπόψε. Τὸν κακομοῖρην τὸ Γιῶργη μὴδὲ γνῶ-
ρα δὲν τοῦδωκα...

— Ἐδῶ κάπου δλόγυρα θὰ παραφυλάγῃ νὰ ρύ-
γῃς, γιὰ νὰ ξανάρτῃ... Κάπου σὲ καμμιὰ ξώπορτα
θάνε καλλημένος καὶ θὰ καρτερῇ, ἢ πίσω στὴς ρεμ-
ματιές θὰ παίρνῃ τὸν ἄντρα του. Ἐλα, ἔλα νὰ τοῦ
καμῶμε ἀκόμα ἓνα παιγνίδι· μπορεῖ νὰ τοῦ κῶψωμε
τὸ βήχα του μιὰ καὶ καλὴ... κι ὕστερα πᾶμε στὴ
στρατῶνα καὶ γλεντοῦμε.

Γελώντας κι οἱ δύο τοὺς βγήκανε ἔξω. Τραβή-
ξαν ἀπ' τᾶλλο μέρος, ἔχι ἀπὸ κείνο ποῦ ἔφυγε τὸ
παλληκάρι τῆς φακῆς. Ὁ Ἀλέξης ποῦ ἤξερε τὰ
φυσικά του εἶπε στὸν ἀνωματάρχῃ.

— Θάπογούσις καὶ θᾶνε ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος.

Στὸ δρόμο συνωμωλήστηκαν τί θὰ τοῦ παίξουν
ἂν τότε βροῦνε. Ἐσκινίσαμε μέσα στὸ στενόδρομο
ποῦ πήγαινε κατὰ τίς ρεμματιές, γειτονιά μὲ κακὸ
ὄνομα γιὰ τὰ Σταιχεῖα της καὶ τίς Ἀνεραΐδες της·
κακοτοπιές ποῦ δὲν τίς περνοῦσε κανένας χωρὶς νά-
νετριχιάσῃ καὶ νάκούῃ τὸ καρδιοχτύπι του. Πλατά-
νια θεόρατα, χιλιοχρονίτικα, μὲ τὰ κλωνάρια πάνω
μεσάρανα σηκωμένα, μὲ κουφάλες κάτω ἔτες μ' ἓνα